

EVALUAREA MANAGEMENTULUI ÎN DOMENIUL AVIAȚIEI CIVILE DIN REPUBLICA MOLDOVA

T. Samoilenko, V. Sverdlic
Universitatea Tehnică din Moldova

INTRODUCERE

În ultimii ani acțiunile Administrației de Stat a Aviației Civile au fost îndreptate spre crearea condițiilor de dezvoltare continuă a ramurii prin elaborarea bazei normative și tehnologice, implementarea și supravegherea respectării standardelor internaționale și naționale de menținere și dezvoltare a siguranței zborurilor, măsurilor de consolidare a securității zborurilor, eficientizarea activității întreprinderilor de stat și cu capital de stat din ramură, precum și administrării patrimoniului public aflat în gestiunea acestora.

1. CARACTERISTICA ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

În continuare vom evalua principalele acțiuni întreprinse de Administrația de Stat a Aviației Civile în ultimii ani în domeniul aviației autohtone.

I. Pregătirea, autorizarea și supravegherea personalului aeronautic.

În acest domeniu A.S.A.C. se conduce de prevederile Legii aviației civile, Anexei nr. 1 la Convenția de la Chicago privind aviația civilă internațională, precum și de Reglementările aeronautice civile „Autorizarea personalului aeronautic”. Atribuțiile de bază cuprind expertiza documentelor candidaților la acordarea sau prelungirea valabilității autorizației de personal aeronautic, examinarea teoretică computerizată a acestora, validarea autorizațiilor eliberate de alte state, expertiza documentelor și autorizarea instituțiilor de învățământ aeronautice, expertiza și aprobarea programelor de instruire a personalului aeronautic.

În ultimii ani au fost efectuate următoarele acțiuni:

1. Au fost expertizate și aprobate 20 programe de instruire a personalului aeronautic;

2. Au fost examinate documentele și supuși examinării teoretice 150 specialiști aeronautici în vederea eliberării autorizațiilor de personal aeronautic;

3. 1254 specialiști aeronautici au fost supuși examinării teoretice în vederea prelungirii valabilității sau validării autorizațiilor respective;

4. În comun cu Î.S. „Centrul Aeronautic de Instruire” se efectuează instruirea specialiștilor aeronautici din numărul navigatorilor aviației civile pentru acordarea certificatului de pilot comercial. Aceasta va permite parțial soluționarea problemei privind completarea cadrelor de aviație, precum și plasarea în câmpul muncii a navigatorilor în legătură cu dispariția treptată a specialității corespunzătoare pentru avioanele moderne.

5. În comun cu Î.S. „Centrul Aeronautic de Instruire” este efectuată instruirea inițială a piloților particulari. Tipul respectiv de instruire este efectuat de 7 persoane, dintre care 3 persoane deja au obținut certificatul de pilot particular.

6. În comun cu Î.S. „Centrul Aeronautic de Instruire” prima dată în istoria Republicii Moldova este efectuată activitatea de pregătire a cursurilor piloților comerciali. La momentul actual sînt întocmite programele de instruire, selectați profesorii disciplinelor teoretice, este pregătit materialul didactic.

II. Servicii aeroportuare și deservirea traficului aerian.

În domeniul asigurării deservirii calitative a traficului aerian A.S.A.C. certifică și supraveghează organele responsabile pentru dirijarea zborurilor, asigură cu informație aeronautică și meteorologică, determină zonele interzise și limitate în spațiul aerian al Republicii Moldova, coordonează cu Ministerul Apărării zborurile aeronavelor civile și militare întru asigurarea siguranței zborurilor, elaborează reglementări obligatorii în domeniu. Concomitent, A.S.A.C. certifică și supraveghează exploatarea aerodromurilor, deservirea la sol a aeronavelor, asigură lucrările de căutare-salvare.

În aceste scopuri A.S.A.C. a elaborat și implementat baza normativă armonizată cu normele internaționale, în special europene și asigură un sistem efectiv de monitorizare a calității siguranței zborurilor.

Conform prevederilor reglementării RAC-CAO - Certificarea aerodromurilor (operatorilor de aerodrom) a fost certificată întreprinderea Î.M. „Aeroportul Internațional Cahul”. Însă, ulterior, din cauza că nu au fost înlăturate neajunsurile în termenii indicați la eliberarea Certificatului, valabilitatea acestuia a fost suspendată.

În baza acordului încheiat între Marele Stat Major al Armatei Naționale și Administrația de Stat a Aviației Civile a fost efectuată trecerea coordonatelor punctelor de referință de navigație aeriană ale aerodromurilor Chișinău, Cahul, Bălți și Mărculești la Sistemul Geodezic Global 1984 (WGS 1984).

Totodată, în scopul implementării sistemului de management al siguranței zborurilor în aeroporturile Republicii Moldova au fost elaborate materialele necesare pentru desfășurare și a fost organizat seminarul practic în acest domeniu.

Prin Ordinul ASAC nr. 8/GEN din 17.01.06 a fost aprobat proiectul Reglementării aeronautice civile RAC-HOC - Certificarea întreprinderilor de deservire la sol și a întreprinderilor ce prestează servicii în zonele de securitate cu acces limitat ale aeroporturilor.

Au fost efectuate 19 inspecții de supraveghere a exploatării aerodromurilor în cauză, 113 inspecții de supraveghere a îndeplinirii condițiilor de certificare a întreprinderilor de deservire la sol și a întreprinderilor ce prestează servicii în zonele de securitate cu acces limitat ale aeroporturilor.

În scopul reglementării activității serviciului de căutare și salvare în cazul accidentelor produse pe teritoriul Republicii Moldova a fost elaborat actul normativ național RAC - SAR „Căutare salvare”.

Întru autorizarea executării construcțiilor în vecinătatea construcțiilor aferente aeroporturilor și a culoarelor de siguranță, stabilite conform legii, a fost efectuată expertiza și eliberat avizul pentru 51 de obiecte.

În vederea asigurării suveranității statului, Consiliul suprem național de securitate al Republicii Moldova a luat decizia privind înăsprirea controlului asupra zborurilor în spațiul aerian național. A.S.A.C. și Ministerul Apărării al Republicii Moldova au stabilit configurația și cerințele tehnice față de radiolocator. Aceste cerințe au satisfăcut cât se poate de bine complexul radiolocator al firmei germano franceze „THALES ATM”. Ca consecință, Î.S. „MoldATSA” a încheiat un contract pentru livrarea acestuia.

Sunt pregătite pentru aplicare în practică Cerințele privind softul sistemelor de organizare a traficului aerian. Este efectuată procedura de înregistrare a emițătoarelor radio de rezervă (ELT

406 MHz) și administrarea informației naționale în baza de date internațională COSPAS-SARSAT, care se află în Montreal, Canada.

Prin Ordinul ASAC nr. 71/GEN din 25.07.06 au fost implementate regulile europene în baza asigurării siguranței zborurilor ESARR 4 (Risk assessment and mitigation in ATM) și prin Ordinul ASAC nr. 68/GEN di 17.07.06 ESARR 6 (Software in ATM Systems).

La rândul său, întru asigurarea cooperării între întreprinderile aviației civile este creat grupul de lucru „Safety Team” al aeroportului Chișinău. Sarcinile puse de către A.S.A.C. în fața grupului nominalizat sînt următoarele:

a) Determinarea factorilor de risc, care pot influența negativ asupra siguranței zborurilor la deplasarea aeronavelor și mijloacelor de transport pe suprafața de lucru a aerodromului Chișinău luând în considerație particularitățile aerodromului, intensitatea traficului, componența și calitatea mijloacelor vizuale, procedurilor stabilite de management trafic aerian;

b) Elaborarea măsurilor pentru prevenirea influenței factorilor negativi asupra siguranței zborurilor,

III. Relații internaționale

În domeniul relațiilor internaționale A.S.A.C. asigură reprezentarea Republicii Moldova în organisme internaționale ale aviației civile întru protejarea intereselor aviației civile a Republicii Moldova la elaborarea standardelor tehnice și tehnologice internaționale obligatorii, ajustarea cadrului normativ național la cerințele internaționale, formarea cadrului juridic pentru protejarea prezenței operatorilor aeriени internaționali pe piața internațională a transporturilor aeriene.

În acest sens, a fost definitivat textul Acordului între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind unele aspecte ale aviației civile Acordul menționat a fost semnat la Luxemburg la 11 aprilie 2006. Semnarea acestui Acord a fost prevăzută de Planul de acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană.

Conform prevederilor Planului de acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, Administrația de Stat a Aviației Civile urmează să obțină calitatea de membru cu drepturi depline a Autorităților Aeronautice Unite (JAA). În anul 2006 au fost întreprinse măsuri concrete pentru realizarea acestui scop. Au fost înlăturate toate neajunsurile după vizita experților JAA în Moldova în anul 2002, întru conformarea legislației Republicii Moldova în domeniul aviației civile standardelor europene

(100%). În prezent Autoritățile Aeronautice Unite organizează verificarea pregătirii aviației civile a Republicii Moldova pentru obținerea statutului de membru cu drepturi depline.

În aprilie 2006 a fost finalizată procedura internă pentru pregătirea către semnarea Acordului privind serviciile aeriene între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Letonia.

În ce privește eliberarea autorizațiilor pentru efectuarea de curse aeriene regulate și neregulate, pe parcursul anului au fost prelungite 16 Autorizații de exploatare a rutelor aeriene: 12 pentru compania aeriană de stat „Air Moldova”, 2 pentru compania aeriană „Moldavian Airlines” și 2 pentru compania aeriană „Tandem Aero”. Au fost restabilite legăturile aeriene regulate pe rutele Viena, Paris și Kiev. Pentru executarea zborurilor neregulate au fost emise 550 de permisiuni.

În prezent este implementată și aplicată în practică Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.574 din 25 mai 2006, care a modificat, la propunerea A.S.A.C., conform cerințelor și standardelor organizațiilor internaționale, Programul Național de Facilitare a Transporturilor Aeriene.

IV. Autorizarea și supravegherea operatorilor aerieni în partea ce ține de siguranța zborurilor

Siguranța zborurilor se bazează pe standarde înalte aplicate corespunzător de către toți fără discriminare, personalul aeronautic instruit, competent și apt din punctul de vedere medical, certificarea minuțioasă și menținerea navigabilității aeronavelor, care se conformează cerințelor de siguranță stabilite, operatorii aerieni certificați corespunzător, aerodromurile ce îndeplinesc cerințele operaționale de siguranță și serviciile de management al traficului aerian, care satisfac standardele europene și naționale aplicabile.

Această activitate este bazată pe prevederile Convenției de la Chicago privind aviația civilă internațională (Anexa 6 „Exploatarea aeronavelor”), documentul acestei organizații DOC8335 „Manualul de proceduri ale inspecției operaționale, certificare și supraveghere continuă”, cerințele Autorităților Aeronautice Unite (JAA) JAR-OPS1, JAR-OPS3, Legea Aviației Civile, reglementările naționale RAC-AOC „Certificarea operatorilor aerieni”, RAC-AOA „Autorizarea operatorilor aerieni”.

Toate cerințele reglementărilor internaționale referitor la desfășurarea inspecțiilor A.S.A.C. le-a îndeplinit cu succes și constituie 100 de % la fiecare capitol.

Au fost efectuate 83 inspecții, dintre care 12 în vederea prelungerii Certificatului de operator aerian,

29 inspecții trimestriale, 24 inspecții a activității operaționale a companiilor aeriene autohtone peste hotarele Republicii Moldova, 18 inspecții a zborurilor de rută. Conform rezultatelor inspecțiilor au fost emise 32 prescripții de executare către conducătorii companiilor aeriene în vederea înlăturării neajunsurilor, cu verificarea ulterioară a executării acestora.

Siguranța operării aeronavelor civile reprezintă condiția esențială a existenței și dezvoltării aviației mondiale, în acest sens, Organizația Aviației Civile Internaționale depune eforturi în crearea și implementarea unor standarde unice, obligatorii pentru toate statele membre. Administrația de Stat a Aviației Civile a Republicii Moldova, conștientă de importanța adoptării și aplicării acestor standarde, a dezvoltat un sistem de reglementare coerent și compatibil cu sistemul unic legislativ european, ceea ce trebuie să confere garanția că operarea aeronavelor civile înregistrate în țara noastră este sigură.

Analiza datelor statistice demonstrează dinamică pozitivă a nivelului de siguranță a zborurilor în Republica Moldova față de anul precedent. Totodată, în ultimii ani, deși bine reglementată, aviația civilă moldovenească s-a confruntat cu o serie de neconformități ca urmare a nerespectării reglementărilor, pe de o parte, și respectiv, ca urmare a lipsei unui control eficient, determinat de extinderea exagerată a ariei de operare, pe de altă parte.

În ce privește analiza situației privind siguranța zborurilor în țările CSI menționăm următoarele. În anul 2006 indicatorul incidentelor și accidentelor aeronautice în țările respective a atins 8,6 la 1 mil. de zboruri. După cum arată statistica, pentru aviația civilă mondială anul 2006 a fost cel mai favorabil din ultimii 10 ani.

V. Navigabilitatea aeronavelor

Pe perioada anului 2006 în adresa Administrației de Stat a Aviației Civile au fost depuse conform Reglementărilor în vigoare RAC-47 „Înmatricularea aeronavelor civile” și RAC-AW „Navigabilitatea aeronavelor” diverse cereri în urma examinării cărora s-au eliberat 14 Certificate de înmatriculare, 31 Certificate de navigabilitate și 18 Certificate acustice. În urma examinării cererilor depuse s-au prelungit 91 de Certificate de navigabilitate și 54 de Certificate acustice pentru diverse aeronave înmatriculate în Registrul Aerian al Republicii Moldova.

Au fost examinate cereri privind prelungirea Certificatelor pentru Organizațiile de întreținere tehnică conform cerințelor JAR-145 Approved Maintenance Organisations. Până în

prezent au fost prelungite Certificatele sus menționate pentru 5 organizații de întreținere tehnică. La moment, se efectuează verificarea Organizației de întreținere tehnică „AVIATEHSERVICE” privind prelungirea Certificatului de întreținere tehnică. A fost prelungit un Certificat pentru Serviciul ingineresc aeronautic conform cererii depuse.

Conform cerințelor internaționale au fost puse în aplicare un șir de Directive emise de către EASA European Aviation Safety Agency și au fost emise 5 Directive de Navigabilitate pentru aeronave înmatriculate în Registrul Aerian al Republicii Moldova.

VI. Securitatea aeronautică

În domeniul asigurării securității aeronautice în aviația civilă A.S.A.C. își desfășoară activitatea în vederea realizării Programului național de securitate aeronautică (PNSA), care prevede aplicarea unui ansamblu de măsuri de protecție a aviației împotriva actelor de intervenție ilicită, monitorizării implementării acestuia pentru asigurarea viabilității și eficienței măsurilor de securitate aeronautică aplicate.

În scopul realizării acestor sarcini au fost întreprinse următoarele acțiuni.

A fost elaborat și coordonat cu instituțiile interesate și prezentat Guvernului spre examinare proiectul de Lege privind securitatea aeronautică, la care au fost luate în considerație obiecțiile și propunerile experților internaționali pe marginea PNSA, expuse în cadrul auditelor Conferinței europene a aviației civile și Organizației aviației civile internaționale.

A fost elaborat și se implementează Programul național de control al calității în domeniul securității aeronautice, aprobat prin Ordinul ASAC nr.87/GEN din 29.09.2006, care stabilește măsurile de monitorizare a implementării PNSA.

A fost organizat auditul Aeroportului Internațional Chișinău în domeniul securității aeronautice petrecut de Organizația Aviației Civile Internaționale în perioada 13-20 martie 2006 în rezultatul căruia a fost elaborat și se realizează un plan de acțiuni în vederea remedierii deficiențelor.

A fost organizată evaluarea sistemului de securitate a Î.S. "Aeroportul Internațional Chișinău" de către concernul israelian „ELBIT Systems Ltd." în vederea elaborării proiectului Planului de securizare a aeroportului internațional Chișinău, prezentat de concernul nominalizat pe data de 03.07.2006.

A fost realizat Planul de măsuri pentru consolidarea securității aeronautice și optimizarea procesului de deservire a pasagerilor în Aeroportul Internațional Chișinău (cu excepția implementării

sistemului israelian de securitate, în proces de lucru), aprobat de Președintele Comisiei speciale guvernamentale pentru securitate aeronautică, conform procesului-verbal nr. 02-0904 din 12.11.2004, cu informarea în mod regulat despre executarea acestuia a Guvernului și Consiliului Suprem de Securitate;

În scopul supravegherii executării și respectării prevederilor Programului Național de Securitate Aeronautică au fost efectuate inspecțiile agenților aeronautici pentru verificarea modului în care se asigură securitatea aeronaautică.

VII. Activitatea în domeniul prevenirii și înlăturării fenomenului corupțional în ramura aviației civile

În această direcție A.S.A.C. a întreprins un șir de măsuri.

A fost instalat un telefon de încredere în Aeroportul Internațional Chișinău.

A fost elaborat un fișier special pentru conducătorii întreprinderilor, șefii de direcții și secții, precum și persoanele, care au acces în zona de control a aeroportului. Aceste date vor fi concentrate în formă electronică în Direcția Securitate aeronautică a A.S.A.C. Ele vor fi utile pentru analizarea informației despre persoanele care potențial sînt sau pot fi implicate în diferite scheme dubioase, care ce se referă atât la securitatea aeronautică, cît și la preîntîmpinarea corupției.

În conformitate cu Ordinul A.S.A.C. nr.105/GEN din 16 noiembrie 2000 toate întreprinderile de stat din ramură au întreprins măsuri în vederea prevenirii și combaterii corupției.

Astfel, au fost operate modificări în Ordinele privind instituirea grupurilor de lucru pentru achiziționarea mărfurilor, lucrărilor și serviciilor, în vederea neincluserii în aceste grupuri de lucru a persoanelor care se ocupă cu controlul, monitorizarea și implementarea contractelor și altor acte normative sau cu testarea colaboratorilor întreprinderii. În scopul unui control mai riguros, în cadrul Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău" a fost creat Biroul audit intern. Au fost modificate instrucțiunile cu privire la asigurarea materială a procesului de producere, Instrucțiunile direcțiilor și serviciilor, precum și fișele de post ale angajaților.

VIII. Implementarea tehnologiilor informaționale.

În cadrul A.S.A.C. a fost efectuată analiza fluxurilor informaționale, precum și a infrastructurii informaționale. În prezent funcționează versiunea experimentală a sistemului de circulație electronică a documentelor.

Implementarea sistemului este orientată spre facilitarea deciziilor manageriale,

asigurarea transparenței circulației documentelor în cadrul A.S.A.C, posibilitatea asigurării controlului la orice etapă, reducerea timpului.

De asemenea, au fost analizate rezultatele proiectului pilot de circulație electronică a documentelor, determinate caracteristicile și cerințele tehnice față de sistemul necesar, a fost anunțat un concurs pentru elaborarea sistemului integrat.

A fost implementată versiunea nouă a site-ului corporativ al A.S.A.C.

IX. Cadrul juridic.

În anii 2005-2006 Administrația de Stat a Aviației Civile a elaborat două proiecte de acte normative, care au urmărit scopul de a perfecționa legislația în domeniul aviației civile și a lichida neajunsurile apărute pe parcursul aplicării în practică a legislației respective.

În anul 2006 a intrat în vigoare Legea nr. 341-XVI din 22.12.2005 pentru modificarea și completarea Legii aviației civile nr. 1237-XIII din 9 iulie 1997. Aceasta a fost necesară pentru a lichida unele lacune din Legea existentă și anume au fost modificate și introduse noțiuni noi, înlăturate discrepanțele formate după punerea în aplicare a Codului Civil nou și s-au concretizat unele măsuri pentru sporirea securității aeronautice în domeniul aviației civile.

Astfel, modificările și completările nominalizate au avut menirea de a plasa Legea aviației civile la un nivel calitativ nou, superior.

Al doilea proiect, ce a constat în modificarea și completarea Codului cu privire la contravențiile administrative, a fost elaborat cu scopul de a asigura executarea prevederilor Legii aviației civile, prin care au fost determinate încălcările în domeniul aviației civile care atrag după sine aplicarea sancțiunilor financiare sub formă de amendă, expunerea concretă a încălcărilor în Codul cu privire la contravențiile administrative și stabilirea competenței Administrației de Stat a Aviației Civile ca organ de constatare și examinare a contravențiilor administrative în domeniul transportului aerian.

Prin modificările și completările respective s-a încercat determinarea și aplicarea unui mecanism eficient de sancționare a persoanelor care nu respectă legislația aeronautică și stabilește posibilitatea Administrației de Stat a Aviației Civile de a reacționa prompt la orice încălcare depistată prin aplicarea de sancțiuni administrative, sub formă de amenzi față de persoanele vinovate.

2. DIRECȚIILE DE ACTIVITATE ALE ASAC

Reieșind din cele expuse mai sus și întru atingerea efectivă a scopurilor sale, ASAC trebuie să-și orienteze activitatea în următoarele direcții:

- dezvoltarea tuturor tipurilor de cooperare, colaborare și parteneriat cu comunitatea aviațională internațională în scopul aplicării experienței mondiale de producție și de management, atragerii tehnicii și tehnologiilor moderne, recunoașterii Republicii Moldova ca partener sigur pe piața de servicii aeriene, extinderii spectrului de servicii prestate de operatorii aerieni naționali;

- implementarea în toate domeniile de activitate a transportului aerian a noilor norme și reglementări, orientate spre creșterea nivelului de siguranță a zborurilor și securității aeronautice, precum și pentru sporirea eficienței operării;

- supravegherea respectării normelor și standardelor stabilite, inclusiv prin intervenții de reglementare în procesul tehnologic și luarea de măsuri corespunzătoare;

- utilizarea eficientă a patrimoniului public aflat în gestiunea operativă a agenților aeronautici, stimularea proiectelor de dezvoltare a agenților aeronautici, asigurarea și sporirea accesibilității serviciilor aeriene, îmbunătățirea competitivității operatorilor naționali, asigurarea competiției libere pe piață și a nediscriminării în tratamentul agenților aeronautici.

Bibliografie

- 1. Datele Administrației de Stat a Aviației Civile .*